

Parametry funkční a dysfunkční rodiny v posouzení

Seminář II

Východiska posouzení

Komponenty rodiny pro posouzení

- jsou struktura rodiny,
- intimita,
- osobní autonomie a
- hodnotová orientace.

Struktura rodiny

Zahrnuje hierarchizaci rodiny, tedy:

- rozdělení moci a kompetencí,
- uspořádání členů rodiny do subsystémů – tedy vzájemné vazby a aliance,
- míru a způsoby začlenění rodiny do širšího společenského kontextu a rozdělení rolí (mužská, ženská, role dítěte).

Struktura

KOMPONENTY PROCESY	FUNKČNÍ SOUŽITÍ	DYSFUNKČNÍ SOUŽITÍ
I. STRUKTURA	Jasná, přehledná, akceptovatelná, flexibilní	a) Jasná, přehledná a rigidní; b) Nebo difuzní až chaotická
Rozdělení moci a odpovědnosti; aliance (koalice)	Osou je kooperativní aliance mezi rodiči, kteří mají rozlišené kompetence (flexibilní v čase)	Osou je koalice mezi jedním rodičem a dítětem; stálý nebo převažující boj o moc
Hranice uvnitř rodiny (generační)	Jasně, zřetelné	Nejasné až chaotické nebo se prolínají
Hranice rodiny a širšího sociálního kontextu	Nepřevažuje centripetální ani centrifugální zaměření	Výrazně převažuje centripetální nebo centrifugální zaměření
Role členů rodiny (mužská - ženská - dítěte)	Přehledné a respektované, v souladu s očekáváním, shodné nebo obdobné vzájemné percepce	V rozporu s očekáváním, nekompatibilní, rozporné

Intimita

Vyjadřuje:

- emoční a citové vazby a projevy,
- vzájemnou podporu i závislost členů rodiny.
- Intimita má v rodině manželskou, rodičovskou a případně sourozeneckou podobu.
- Prarodiče?

Intimita

	Funkční	Dysfunkční
II. INTIMITA	Přítomna a vyvažovaná s osobní autonomií	Hypertrofovaná na úkor osobní autonomie; absence intimity
Sounáležitost, vzájemná závislost a blízkost	Vědomí sounáležitosti (i v krizích), tendence „být spolu“, dotekové kontakty, převažuje pozitivní emoční vyladění	Absence sounáležitosti, vyhýbání se kontaktům a společným činnostem, převažují výrazně negativní emoce

Osobní autonomie

Vyjadřuje:

- diferenciaci mezi členy rodiny a míru, do jaké je poskytován prostor k rozvíjení osobnosti a zájmů jedinců.
- Ve fungující rodině by jedincům měla být poskytnutá dostatečná autonomie při zachování emoční intimity – jinými slovy poměr intimity a autonomie by měl být vyvážený.

Osobní autonomie

	Funkční	Dysfunkční
III. OSOBNÍ AUTONOMIE	Respektovaná, posilovaná, vyvažovaná s intimitou; akceptace individuálních rozdílů	Potlačovaná; hypertrofuje na úkor intimity; rozdíly mezi členy rodiny neakceptovány

Hodnotová orientace

Hodnotová orientace a postoje zahrnují:

- hierarchizaci rodinných cílů i očekávání jednotlivých členů rodiny,
- postoje k transcendentálním hodnotám a postoje k hodnotám manželství a rodiny.

Hodnotová orientace

IV. HODNOTOVÉ ORIENTACE, POSTOJE	Funkční	Dysfunkční
Preference (hierarchie), zaměřenost rodiny (v dané etapě)	Shodné a slučitelné; rozdílné a slučitelné; schopné transformací v souladu s vývojem rodiny	Shodné ale neslučitelné; rozdílné a neslučitelné; rigidní; rozporné
Postoje k transcendent. hodnotám	Shodné; nebo rozdílné avšak kompatibilní	Rozdílné a konfliktní, neslučitelné
Soužití v rodině a manželství jako hodnota	Významná hodnota	Minimální až žádný význam

Dynamika rodiny

- Rodina je dále utvářena vývojovými procesy a změnami, jimiž prochází a které jsou označovány souhrnným pojmem dynamika.

Dynamika

	Funkční	Dysfunkční
V. DYNAMIKA	Schopnost změn struktury v souladu s vývojovými úkoly rodiny i jednotlivých členů	Struktura rodiny je rigidní
Tranzitorní krize	Konstruktivně a včas zvládané	změny nenastávají, jsou opožděné nebo neadekvátní vývojové etapě
Netranzitorní krize	Základní funkce rodiny jsou plněny	Základní funkce rodiny neplněny

Komunikace

- Za další zásadní proces, probíhající v rodině je považována komunikace neboli vzájemné interakce. Důležitost komunikace je dána tím, že v podstatě utváří podobu rodiny, jelikož má zásadní vliv na uvedené komponenty i dynamiku.

Komunikace

VI. KOMUNIKACE

**Posiluje a utváří vše funkční
v komponentech a procesech I až V**

Zeslabuje až destruuje I až V